

Geopolitički odnosi zemalja zapadne Europe i zemalja bivše SFRJ

Velimirović, Dušan

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:053113>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

DIPLOMSKI RAD

Vukovar, rujan 2018.

Dušan Velimirović

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

DIPLOMSKI RAD
GEOPOLITIČKI ODNOSI ZEMALJA ZAPADNE EUROPE I
ZEMALJA BIVŠE SFRJ

Vukovar, rujan 2018.

Dušan Velimirović

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

TEMA: Geopolitički odnosi zemalja Zapadne Europe i zemalja bivše SFRJ

PRISTUPNIK: Dušan Velimirović

TEKST ZADATKA:

Ovaj se rad bavi tumačenjem pojma Zapadne Europe s gledišta stanovnika bivših zemalja SFRJ te odnosima i mišljenjima politike i običnih građana iz zemalja bivše SFRJ. Također, u okviru rada, postoji i anketno istraživanje provedeno među građanima šest republika SFRJ (bez Kosova jer ono nije bilo republika do raspada SFRJ 1991. godine). Cilj rada je prikazati činjenično stanje kojoj ideologiji je okrenuta koja bivša SFRJ država.

Vukovar, rujan 2018.

Mentor:

Doc. dr. sc. Ivica Šola

Predsjednik Odbora za završne i

diplomske ispite:

Izv. prof. dr. sc. Ivo Džinić

ODJEL ZA KULTUROLOGIJU		
DIPLOMSKI RAD		
Znanstveno područje: Društvene znanosti		
Znanstveno polje: Sociologija		
Znanstvena grana: Posebne sociologije		
Prilog:		Izrađeno: 30.09.2018.
		Primljeno:
Mj:	Broj priloga:	Mentor: Doc. dr. sc. Ivica Šola
Pristupnik: Dušan Velmirović		

Kazalo

1. Uvod.....	5
2. Jugoslavija u globalnom poretku.....	6
2.1. Vanjskopolitički odnosi u Kraljevini SHS i Kraljevini Jugoslaviji	6
2.1.1. Odnosi Kraljevine Jugoslavije i Vatikana	7
2.2. Vanjskopolitički odnosi u Drugom svjetskom ratu	8
2.3. Od Drugog svjetskog rata do raspada Jugoslavije	9
3. Vanjski odnosi država bivše Jugoslavije i zemalja Zapadne Evrope	10
3.1. Hrvatska	10
3.1.1 Međunarodno priznanje Republike Hrvatske.....	11
3.2. Srbija	13
3.2.1. Kosovska kriza	13
3.3. Bosna i Hercegovina	14
3.4. Slovenija.....	16
3.5. Makedonija.....	17
3.6. Crna Gora	18
4. Zapadna Europa.....	19
5. Istraživački rad – rezultati ankete.....	20
5.1. Opći rezultati ankete.....	20
5.2. Hrvatska	25
5.3. Srbija	29
5.4. Bosna i Hercegovina	32
5.5. Slovenija.....	34
5.6. Makedonija.....	37
5.7. Crna Gora	39
6. Zaključak	41
7. Literatura	43

1. Uvod

Danas, 27 godina nakon raspada, i dalje se vode razne polemike oko bivše SFRJ. Granice nisu sto posto uspostavljene i precizirane, a bivše države članice se cjepkaju na više dijelova. Uz svu tu muku, stranci dolaze i stvaraju imaginarne države poput famoznog Liberlanda. Običan narod tradicionalno za sve okrivljuje „Zapad“, napadajući na taj način Sjedinjene Američke Države i zemlje sa zapada europskog kontinenta.

Prati nas neugodni balkanski mentalitet kojim se jedni ponose, a drugi se, pak, na sve načine ograđuju od toga da su dio Balkana. Svatko tumači na svoj način. Od toga potječu brojni sukobi, ne samo između bivših država članica, nego i unutardržavni. Građani se, vukući dijelove prošlosti, dijele uglavnom na dvije struje – lijevu i desnu, odnosno socijaliste i konzervativce. U 2018. godini mi još nismo izašli iz 1991. pa čak ni 1941, a ponekad sežemo i mnogo dalje za prošlošću.

Lijevi, bar po medijskim natpisima, žude za Jugoslavijom, za socijalističkim načinom života, ili barem žele u svojim država povratak takve ideologije. Oni ljevičari s manje radikalnijim pristupom sanjaju o jednakosti, brisanjem ružnih dijelova povijesti, zajedničkom trgovinom i ravnopravnijim tržišnim nadmetanjem.

Konzervativci se sa svih strana pozivaju na brojne sukobe iz prošlosti, uglavnom se ponašajući obrambeno prema svojoj domovini, ali i nerijetko napadajući i okrivljujući druge strane.

Prikazat ću mišljenja stručnjaka koji se bave geopolitikom te natpise medija i pokazati na koji način oni donose slike i kroje javno mnijenje o zemljama sa zapada. Teško je definirati i sam pojam Zapadne Europe. Zato ću u ovom radu napisati političke, kulturološke, ali i geografske definicije ovog dijela našeg kontinenta.

Istraživačkim radom koji sam obavio među građanima svih šest republika bivše Jugoslavije pokušat ću objasniti odnos pomenutih građana prema zemljama Zapadne Europe, ali isto tako i o svojoj državi i susjedima.

2. Jugoslavija u globalnom poretku

U ovom ulomku se nećemo baviti samom poviješću Jugoslavije. O tome je već napisano na tisuće dijela. Pozabavit ćemo se s podacima kakvu je bivša Jugoslavija imala ulogu u svijetu i kakvi su tada bili odnosi sa zapadnim državama.

2.1. Vanjskopolitički odnosi u Kraljevini SHS i Kraljevini Jugoslaviji

Od samog uspostavljanja, ova Kraljevina nije dobro politički stajala. Bila je to jedna nestabilna tvorevina s puno političkih previranja. Kako unutar države tako je i vanjskopolitički položaj bio nepovoljan.

Već nakon Prvog svjetskog rata, Talijani su okupirali gradove Trst i Pulu kao i otoke koji su sad na području Republike Hrvatske. S druge strane Kraljevine, Srbi i Makedonci su imali probleme s Bugarima oko granica, a u Vojvodini je isti problem bio s Rumunjima. Čineći koncesiju Rumunjima, francuska je strana, u prosincu 1918. uputila zahtjev srpskoj Vrhovnoj komandi da srpske trupe povuče iz istočnog Banata i da komandu nad tim teritorijem preda francuskom generalu. Srpska VK pristala je povući svoje snage iz dodirne zone s Rumunjima, ali se uporno opirala da evakuira označenu zonu u korist Francuza.¹

Na sjevernom dijelu Kraljevine, problem je nastao u Međimurju na granici s Mađarskom. Tadašnja srpska vojska je reagirala i ušla u Međimurje bez borbe što je dovelo do protesta Mađara koji su tada dobili odgovor iz Beograda: „Posjedovanje Međimurja izvršile su regularne trupe Vlade iz Zagreba, po pozivu samoga stanovništva koje je bilo maltretirano od mađarskih vlasti i razuzdanih grupa vojnika. Cilj je bio da se uspostavi red i mir, što je i učinjeno“.²

Talijani su tada imali i svoje interese na granici s Albanijom. Lokalno stanovništvo huškali su protiv Jugoslavena kako bi dobili njihovo povjerenje. Tada su se vođe albanskih plemena koji su živjeli na području Crne Gore pobunile protiv ondašnje vlasti i zahtjevali su da se pripoje tek neovisnoj Albaniji. To je, u neku ruku, sam početak netrepeljivosti i sukoba

¹ Krizman, Bogdan.(1970.) „*Vanjskopolitički položaj Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca godine 1919.*“ Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zarebu. str. 26.

² Isto, str. 32.

na području današnjeg Kosova. Po svemu sudeći, nekadašnji saveznici u Prvom svjetskom ratu – Talijani, predstavljali su najvećeg neprijatelja Kraljevini SHS što potvrđuje i Bogdan Krizman. U lancu država koje su okruživale Kraljevinu SHS, Italija je predstavljala glavnog protivnika. Talijanska vlada odnosila se neprijateljski prema ujedinjenju, a zatim se trudila da novoj susjedi na Jadranu bar oteža konsolidaciju, ako joj već ne pođe za rukom da je iznutra rastroji i dovede do raspada.³

2.1.1. Odnosi Kraljevine Jugoslavije i Vatikana

Religija je na našim područjima oduvijek utjecala na mišljenje, kako samih građana, tako i vladajuće elite. Vatikan je oduvijek smatran važnih čimbenikom u vezi s događajima na ovim prostorima. Prema konkordatu iz 1914. godine, koji je prije Prvog svjetskog rata sklopljen između Kraljevine Srbije i Vatikana, papa je dobio dopuštenje birati visoke crkvene dužnosnike, uz dopuštenje državnog vrha, ali su se biskupi morali zaklinjati srpskom kralju kao dokaz odanosti. Vjerska nastava stavljena je pod ingerenciju biskupa, kao i bračni sporovi čak i ako netko od supružnika nije bio rimokatolik. Vatikan je smatrao da parafiranjem konkordata stječe utjecaj, iako ga je Srbija potpisala svjesna da je mala državi koja je tek traži svoje mjesto pod europskim suncem.⁴

Tako je ostalo i nakon uspostavljanja Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. U toj Kraljevini, Katolici su činili 39% sveukupnog stanovništva. Pravoslavaca je bilo 48%, ali su imali prevlast. Čuvenim Vidovdanskim ustavom zajamčena je „sloboda savjesti i sloboda vjeroispovijesti“⁵, iako se to u praksi nije uspostavilo.

Katolička crkva u Hrvatskoj je tih godina inzistirala na sklapanju konkordata između Kraljevine i Vatikana i pri tom su tražili pomoć Stjepana Radića koji je bio protiv sporazuma s Vatikanom jer je papu krivio za gubitak Rijeke te se zalagao za samostalnu hrvatsku Crkvu. Tu Crkvu je smatrao prilikom za ujedinjenjem Hrvata i Srba koji su imali svoju Srpsku pravoslavnu crkvu. Ipak, 1935. godine, godinu dana nakon ubojstva Kralja Aleksandra Karađorđevića, konkordat je ratificiran u Rimu. Iako je potpisan, tekst konkordata nije bio objelodanjen i mitropolit crnogorski -primorski Danilo je zbog toga smatrao da će to donijeti prevlast Katoličkoj crkvi u Kraljevini SHS. To je dostiglo vrhunac kada je Arhijerejski sabor

³ Krizman, Bogdan (1968.) *Planovi talijanske Vrhovne komande na Jadranu koncem 1918. god.* Pomorski zbornik. str. 681.-694.

⁴ Mužić, Ivan (1978.) *Katolička crkva u Kraljevini Jugoslaviji*. Split, str. 22.

⁵ Stefanović, Jovan (1953.) *Odnos između Crkve i države*. Zagreb, str.100.

Srpske pravoslavne crkve donio odluku o kažnjavanju svojih članova koji se ne pobune protiv ratifikacije koju je morala potpisati Narodna skupština Kraljevine SHS. Ipak, usprkos svom protivljenju konkordat je ratificiran. Izbijanjem Drugoga svjetskog rata država se raspala. Nakon rata nova država nije marila ni za kakve vjerske sustave ili demokraciju. Od konkordata je ostalo samo sjećanje na pokušaj uspostavljanja jednakosti u državi koja jednakost ni u jednom trenu svojega postojanja nije bila postigla.⁶

2.2. Vanjskopolitički odnosi u Drugom svjetskom ratu

Drugi svjetski rat predstavlja najveća ratna zbivanja u povijesti. Već na samom izbijanju rata u Poljskoj, Kraljevina Jugoslavija bila je između dvije vatre. Rat se tada još činio mogućim za izbjeći. 28. listopada 1940. Kraljevina se izjasnila kao neutralna u sukobu. Nekoliko mjeseci kasnije, vlada Cvetković-Maček je pripaja Trojnom paktu i dva dana kasnije, 27. ožujka nastaju poznate demonstracije i uspostavljena je nova vlada koja se ogradila od pakta. Nakon toga počinje napad sila Osovine na Jugoslaviju.

Tada počinju i ratna zbivanja u Kraljevini. Poslije beogradskih prosvjeda, 6. travnja uslijedilo je bombardiranje tamošnjeg glavnog grada Kraljevine od strane Nijemaca.

Nedugo zatim osniva se Nezavisna država hrvatska koju mnogi nazivaju vazalnom državicom Italije. Nakon ustanaka koji su uslijedili na području bivše Kraljevine, Talijani su pokušavali privući i Srbe. „S mnogo umješnosti talijanski agenti pokušavaju ustaničke mase, pa i rukovodstvo ustanka, uvjeriti da su Talijani iskreni prijatelji srpskog naroda. Oni upriličuju pravoslavne vjerske obrede, organiziraju vađenje masovno ubijanih Srba iz kraških jama, drže počasne vojne straže na pogrebima tih žrtava...”⁷

U Srbiji je tada regularna bila Kraljeva vojska iz koje nastaju četnici koji su postali ilegalni gubljenjem savezničke potpore. Saveznici su se tada okrenili Josipu Brozu Titu i partizanima. Četnici su, kao i ustaše koji su bili vojska NDH počeli surađivati s okupatorima Nijemcima.

⁶ Ninčević, Marjan Marino, Filip Brčić. (2016.) *Diplomatski odnosi Vatikana i Kraljevine Jugoslavije: konkordat iz 1935. godine*. Zagreb: Nova prisutnost, str. 307.

⁷ Labović, Đurica, Milan Basta. (1986.) *Partizani za pregovaračkim stolom 1941. – 1945*. Zagreb: Naprijed. Str. 37.

Partizane su kao ustaničku vojsku podržali saveznici Rusi, Britanci i Francuzi, a kasnije su im se priključili Amerikanci.

Njemci su držali okupirane dijelove kontinentalne Jugoslavije, a primorske Talijani. Istovremeno istok Srbije i Makedonije okupirali su Bugari. Krajem Drugog svjetskog rata saveznici su bombardirali Beograd u kojem su se tada još nalazile preostale okupatorske trupe.

2.3. Od Drugog svjetskog rata do raspada Jugoslavije

Nakon Drugog svjetskog rata država koja je nosila nazive Demokratska Federativna Jugoslavija, Federativna Narodna Republika Jugoslavija i Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija imala je poprilično neodređene vanjskopolitičke odnose.

Iako je bila socijalistička država, život je bio mnogo slobodniji nego u drugim zemljama koje su nosile breme socijalizma. Putovalo se slobodnije, a i popularna kultura je bila više prihvaćena. Ipak, zbog totalitarnog sustava, Jugoslavija se nije mogla potpuno okrenuti ka Zapadu, a zbog toga nije bila niti član NATO-a iako je imala ugovore s članicama Grčkom i Turskom. Bila je uvažena članica Pokreta Nesvrstanih, ali i održavala dobre odnose s ostalim socijalističkim zemljama.

Poslije podjele na istočni i zapadni blok, 1947. godine osnovan je Informbiro, odnosno asocijacija komunističkih partija. Godinu dana nakon osnivanja, Informbiro je osudio Komunističku partiju Jugoslavije zbog odbijanja podvrgavanja SSSR-u. Sovjeti su te iste godine poslali tenkove na granicu Rumunjske i Jugoslavije i bili su spremni da napadnu. Mnogo godina Staljin je pokušavao da podvrgne Tita, a prema nekim izvorima i da ga ubije.

Slika 1. – Fotografija Tita iz AVNOJ-eva muzeja u Jajcu (flickr.com) autor Brenda Annerl

3. Vanjski odnosi država bivše Jugoslavije i zemalja Zapadne Evrope

Tragična zbivanja nakon raspada jugoslavenske federacije dokazala su da niti američki europski saveznici niti Rusija nemaju konkretne političke volje ni objektivnih sredstava i instrumenata da zaustave otvorene oružane sukobe. Američka politika donijela je mir na Balkan.⁸

Zemlje bivše Jugoslavije trenutno imaju afirmirate da pripadnu zemljama takozvanog „Zapada“. Slovenija je od prvog svibnja 2004. članica Europske Unije i NATO saveza, a Hrvatska je članicom NATO-a postala prvog travnja 2009. a Europske Unije 1. srpnja 2013. godine. Srbija, Bosna i Hercegovina te Makedonija se trude da također postaju članicama ove zajednice zemalja. Kosovo, koje je u vrijeme Jugoslavije bilo autonomna pokrajina postala je samostalna republika 2008. godine.

Iako se posljednjih dvadesetak godina Balkan poistovjećuje sa Jugoslavijom, to nije istina jer pod Balkan spadaju i države koje nisu bile dio bivše države.

3.1. Hrvatska

Neki bi rekli da se Hrvatska nalazi na Balkanu. Taj poluotok predstavlja pojam za kreiranje nacionalnog identiteta država bivše Jugoslavije. Često se pojam „balkanizacija“ pominje u negativnom kontekstu. U prevladavajućoj percepciji hrvatskih intelektualnih i političkih elita tijekom devedesetih, Balkan se doživljavao isključivo negativno i proglašavao glavnim krivcem za stoljetnu „golgotu hrvatskog naroda“.⁹

Pojedini stručnjaci poput Dragutina Feletara svrstavanje Hrvatske u Balkan smatraju ponižavajućim. Kada se u bilo kojoj regiji svijeta govori o nacionalnoj netrpeljivosti, ratnim i drugim sukobima, vjerskoj i drugoj netoleranciji, onda se često koristi termin balkanizacija. „Biti na Balkanu“ poprimilo je posve nepovoljno, pa čak i pogrdno, pejorativno značenje.

⁸ Čehulić, Lidija. (2003.), *Euroatlantizam*. Zagreb: Politička kultura, str. 291.

⁹ Luketić, Katarina: (2013.) *Balkan: od geografije do fantazije*. Mostar: Algoritam, str. 183.

Hrvatska je stoljećima pripadala i gradila mediteransku rimokatoličku kulturu i odlike srednjoeuropskog kulturnog kruga. Njezini stanovnici ne mogu prihvatiti bilo kakve „balkanske“ kvalifikacije. Pa čak ako i postoji geografski pojam Balkana, Hrvatska se ni tada ne nalazi u njegovu sastavu.¹⁰

Prvog srpnja 2013. godine, Hrvatska je postala 28. članicom Europske Unije i tako potvrdila svoj utjecaj među zemljama Zapadne Europe. Ulaskom u Europsku Uniju, Hrvatska je morala ispuniti neke uvjete kako bi bila bliža državama „Zapada“. Jedan od uvjeta za pristup Europsku Uniju bio je i sređivanje granica sa susjednom Slovenijom, sada već razvijenom i jakom članicom te zajednice. Polako je došlo do zahlađenja odnosa, pogotovo u Piranskom zaljevu. Hrvatska je bogata svim potrebnim znanjima, pa i onim potrebnima za rješavanjem ovim spefičnih problema. Jedini problem može biti ako to bogatstvo ne budemo znali ili ne budemo htjeli maksimalno iskoristiti.¹¹

3.1.1 Međunarodno priznanje Republike Hrvatske

Nakon ratnih zbivanja na području Hrvatske, Hrvatski Sabor je 25. lipnja 1991. godine usvojio je Deklaraciju o uspostavi suverene i samostalne Hrvatske. Prve države koje su priznale hrvatsku samo stalnost bile su Slovenija, Litva, Ukrajina i Letonija koje su to uradile u razdoblju od 26. lipnja do 14. prosinca 1991. Kako ove nabrojane države ni same nisu bile međunarodno priznate, prvo državo koja je međunarodno priznala Republiku Hrvatsku smatra se Island koji je to uradio 19. prosinca 1991. Istoga dana Hrvatsku je priznala i Njemačka, ali je odluka stupila na snagu tek 15. siječnja 1992. godine. Toga dana hrvatsku samostalnost priznale su i sve ostale države članice tadašnje Europske Zajednice. To su bile abecednim redom: Austrija, Belgija, Danska, Francuska, Grčka, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Španjolska i Velika Britanija. Uz njih tog povijesnog dana, Hrvatsku su priznale i države koje nisu bile tada članice Europske Zajednice - Bugarska, Kanada, Mađarska, Malta, Poljska i Švicarska.

Prije država Europske Zajednice Hrvatsku su priznale i Estonija, Vatikan i San Marino, a nakon priznanja Europske Zajednice, to su učinile, između ostalih, i Argentina, Turska, Rusija, Iran, Japan, SAD, Kina, Indija, Indonezija...

¹⁰ www.matica.hr/vijenac/565/hrvatska-nije-na-zapadnom-balkanu-24991/, razgovor s Dragutinom Feletarom

¹¹ Trlin, Vladimir. (2000.) *Bruxelles i položaj Hrvatske u Europi*. Zagreb:Ekonomski institut, str. 333.

Prva hrvatska veleposlanstva otvorena su u Bonnu, Beču i Rimu. Republika Hrvatska primljena je u Ujedinjene Narode 22. svibnja 1992. godine. Međunarodno priznanje Republike Hrvatske uslijedilo je nakon ključnih događaja i odluka: donošenja Ustava Republike Hrvatske 22. prosinca 1990., referendumske odluke o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske od 19. svibnja 1991. koja je u Saboru Republike Hrvatske pretočena u Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske te u Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske od 25. lipnja 1991, Sporazuma saborskih stranaka o Vladi demokratskog jedinstva od 2. kolovoza 1991, Odluke o raskidanju državnopravnih veza Republike Hrvatske sa SFRJ, Zaključaka o agresiji na Republiku Hrvatsku od 8. listopada 1991. te drugih.¹²

Hrvatska je postavila diplomatske odnose s većinom svjetskih zemalja. Međusobno se priznala s tadašnjom SR Jugoslavijom 23. kolovoza 1996. godine, a diplomatski odnosi uspostavljeni su 9. rujna iste godine.

Posljednja država za sada koja je priznala Hrvatsku bila je Ruanda koja je to uradila 15. veljače ove godine. Jedanaest država još nije međunarodno priznalo Hrvatsku te s Hrvatskom nemaju diplomatske odnose. Te države su: Burundi, Butan, Južni Sudan, Liberija, Maršalovi otoci, Niger, Somalija, Srednjoafrička Republika, Svazi, Tonga i Tuvalu.¹³

Tradicionalno, Hrvatska ima najbolje odnose s Njemačkom, što se tiče zapadnoeuropskih zemalja. Osim u Njemačkoj, koja je i dalje atraktivna za hrvatske iseljenike, najviše Hrvata živi u Austriji, Švicarskoj, Francuskoj, Italiji i Velikoj Britaniji. Republika Irska je trenutno vrlo atraktivno odredište za Hrvate, posebno iz Slavonije. Hrvatsko – islandski odnosi su odlični još od dana kada je Island priznao Hrvatsku.

¹² <http://www.sabor.hr/15-sijecnja-dan-medunarodnog-priznanja-republike-h>

¹³ <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/bilateralni-odnosi/datumi-priznanja/>

3.2. Srbija

Republika Srbija najveća je država bivše Jugoslavije i pravna nasljednica Savezne Republike Jugoslavije, državne tvorevine koju su činile Srbija i Crna Gora nakon raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Još prije raspada SFRJ i rata, Srbija je počela proživljavati krizu na Kosovo. Tada je Kosovo, kao dio Savezne Republike Srbije, bilo autonomna pokrajina, u SFRJ jedina uz Vojvodinu, koja je također bila dio SR Srbije.

3.2.1. Kosovska kriza

Kosovo i Metohija čine važan dio srpske povijesti. Najvažniji trenutak zbio se 28. lipnja 1389. godine kada je bila Bitka na Kosovu. Na Kosovu su stolovali i srpski kraljevi. U vrijeme Drugog svjetskog rata, Kosovo su Talijani pripojili Velikoj Albaniji. Tada počinju naseljavanja Albanaca na ovo područje. Krajem rata Kosovo je dobilo status autonomne oblasti, a 1963. i autonomne pokrajine. Sve većim naseljavanjem albanskog stanovništva, došlo je do pobune lokalnih Srba. Nakon posjeta Slobodana Miloševića Kosovu, 1989. je toj autonomnoj pokrajini Istavom Srbije smanjena autonomija. Počelo je protjerivanje albanskog stanovništva, a 1992. godine Ibrahim Rugova izabran je za predsjednika samoproglashene Republike Kosovo. Ipak, tu neovisnost nije priznala niti Srbija, niti međunarodna zajednica. 1999. je došlo do ratnih sukoba.

Nakon što Jugoslavija i Rusija nisu potpisali ugovor u Rambouilleta, NATO je bombardirao Jugoslaviju. Poslije bombardiranja, srpska vojska se povukla s Kosova, a protjerano albansko stanovništvo se vratilo. Kosovo je proglasilo neovisnost 17. veljače 2008. godine. Države Zapadne Europe koje su sudjelovale u bombardiranju Jugoslavije su: Ujedinjeno Kraljestvo, Njemačka, Francuska, Italija, Španjolska, Belgija, Nizozemska, Norveška, Danska i Portugal.¹⁴

Srbija danas, kao i kroz povijest najbolje odnose ima sa zemljama poput Rusije i Rumunjske. Od zemalja Zapadne Europe, Srbija gaji dobre bilateralne odnose sa Španjolskom, najprije zbog španjolskog nepriznavanja kosovskog suvereniteta, iako je

¹⁴ <https://www.nato.int/kosovo/all-frce.htm#pb>

sudjelovala u NATO bombardiranju 1999. godine. Najveći dio srpske dijaspe se nalazi u Austriji, Njemačkoj i Švicarskoj.

3.3. Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina je država koja je najviše propatila i koja je pretrpjela najveća ratna razaranja. Ova država se zbog svojih konsitutivnih naroda u SFRJ smatrala „Jugoslavijom u malom“. Nakon rata, 14. prosinca 1995. potpisan je Daytonski sporazum u američkom gradiću Daytonu u saveznoj državi Ohio. Samim tim počinju vanjskopolitički odnosi Bosne i Hercegovine i Francuske – države koja je čuvar originala Daytonskog sporazuma. Nakon potpisivanja došlo je do mnogih kontroverzi poput gubljenja primjeraka i s bošnjačke i sa srpske i s hrvatske strane. Zbog toga je na zahtjev Zastupničkoga doma Parlamentarne skupštine BiH Ministarstvo vanjskih poslova Francuske preko Ministarstva vanjskih poslova BiH krajem 2009. dostavila ovjerenu fotokopiju originala Daytonskog sporazuma sa svim aneksima. Godinama formalno nikada nije preveden jer za to nije postojala politička volja.¹⁵

Mirovnim sporazumom Bosna i Hercegovina je uspostavljena kao država koja se sastoji od dva entiteta, Republike Srpske koja zauzima 49 posto cjelokupne države i čije je stanovništvo većinsko srpsko i Federacije Bosne i Hercegovine koja zauzima 50 posto ukupne površine države i čije stanovništvo je većinsko bošnjačko. Okolica i sam grad Brčko imaju status distrikta. Oba entiteta i Brčko distrikt imaju visok stupanj autonomije. Sporazum obuhvaća i državni Ustav i druge odredbe čiji je cilj izgradnja mirne, stabilne države.

Daytonskim sporazumom uspostavljen je visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu. To je osoba koja je vodeća za uspostavljanje i implementaciju mira u toj zemlji nakon rata. On nadgleda sprovođenje Daytonskog sporazuma te koordinira aktivnosti međunarodnih civilnih organizacija. Do sada su visoki predstavnici Bosne i Hercegovine bili Carl Bildt, Carlos Westendorp, Wolfgang Petritsch, Paddy Ashdown, Christian Schwarz-Schilling i Miroslav Lajčák, a sada tu funkciju obavlja Valentin Inzko.

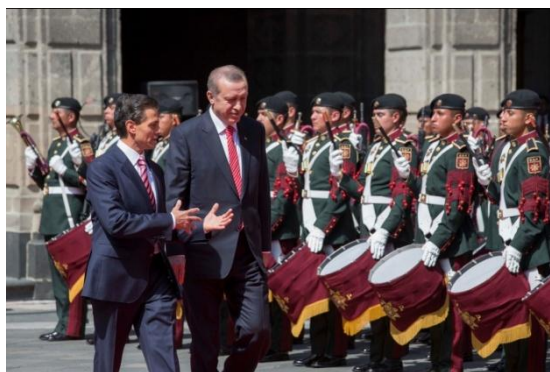
Rat u Bosni i Hercegovini uspješno su iskoristili Turci kako bi proširili svoje interese u ovom dijelu Europe. Kako je Bosna i Hercegovina većinski islamska zemlja, oni su kao najutjecajnija islamska država tu potražili svoje tržište. Većina turskog političkog mišljenja od

¹⁵ <http://www.hrvatska-rijec.com/bih-konacno-dobiva-sluzbeni-prijevod-svog-ustava-iz-daytona/>

početka konflikta u Bosni i Hercegovini ocijenila je da su zapadne akcije nedostatne i da se prešutno žrtvuje Muslimane. Mnogima je isto tako postala jasna i namjera Zapada da se ne dopusti stvaranje muslimanske države u Europi te da se različitim oblicima podjela, kantonizacija ili konfederalizacija onemogući muslimanskom življu pravo na samoodređenje. U takvim uvjetima u Turskoj nije bilo teško razviti organiziranu djelatnost sredstava javnog mišljenja u državama među bosanskim donatorima. Uz tu humanitarnu pomoć išao je i do materijala potrebnih armiji Bosne i Hercegovine, a pružena su i značajna financijska sredstva te pomoć u djelovanju bosanskih diplomatskih misija.¹⁶

Danas se bosanska vlast uglavnom okreće arapskim i turskim ulagačima i poduzetnicima, umjesto europskim te na taj način pomalo skreću s europskog puta. Svjedoci smo tako činjenica da arapsko stanovništvo masovno kupuje zemljišta u sarajevskoj Ilidži i tu živi preko ljeta jer je na arapskom poluotoku u to doba godine nemoguće boraviti zbog vrućina. Građani Bosne i Hercegovine nemaju prava ući u neke dijelove grada jer su Arapi uspostavili svoje zakone.¹⁷

Također, bošnjački predstavnik u Predsjedničkom vijeću Bakir Izetbegović bio je domaćin skupa podrške koja je bila dio predsjedničke kampanje turskog predsjednika Rayipa Erdogana. U sarajevskoj Zetri okupilo se 19. svibnja ove godine preko dvanaest tisuća pristaša kontroverznog predsjednika Turske Republike. Sarajevo je bio jedini europski grad izvan Turske u kojem se ovako nešto dogodilo jer su ostale zemlje u kojima ima veliki broj Turaka zabranile takve skupove podrške Erdoganu.

Slika 2. Predsjednik Republike Turske Erdogan u posjeti Meksiku 2015. godine. (flickr.com) Autor: Republika Meksiko

¹⁶ Vukadinović, Radovan. (1990.) *Sigurnost na jugoistoku Europe*. Varaždin: Interland, str. 31.

¹⁷ <http://ba.n1info.com/a248266/Vijesti/Vijesti/Arapi-na-Ilidzi-Vlasti-trljaju-ruke-a-mjestani-kao-stranci.html>

3.4. Slovenija

Slovenija je geografski dio srednje Europe i mnogi je smatraju geopolitički zapadne Europe. Još za vrijeme Jugoslavije, ova država je ekonomski bila najnaprednija.

Nakon proglašenja neovinsosti 1991. godine Slovenija je kotirala kao najoptimalniji kandidat za novu članicu NATO saveza, pogotovo nakon madridskog sastanka 1997. godine. Usprkos svemu tome, 1999. godine nije bila primljena. To je rezultiralo slovenskom razočaranosti i sumnjom u članstvo, pogotovo nakon NATO-vih intervencija u SR Jugoslaviji i Avganistanu.¹⁸

U NATO i Europsku Uniju ulaze 1. svibnja 2004. godine zajedno s Ciprom, Češkom, Estonijom, Latvijom, Litvom, Mađarskom, Maltom, Poljskom i Slovačkom u najvećem proširenju Europske Unije do sad kada su ušle uglavnom postsocijalističke države.

Slovenska vanjska politika se zadnjih nekoliko godina nalazi između Zapadne Europe i Rusije što zapadnoeuropske države zamjeraju jer Slovenija predstavlja jednu od najprogresivnijih država svijeta. Do te slovenske političke klackalice između Zapada i Istoka je došlo zbog nesuglasica predsjednika Boruta Pahora i tadašnjeg premijera Mire Cerara.

Slovenski političari rado ponavljaju mantru o slovenskoj vanjskoj politici na dva kolosijeka. To navode kad opravdavaju slanje vojnika u Latviju, koji bi Sloveniju navodno trebali zaštititi pred ruskom ugrozom, ali i kad predsjednik Borut Pahor odlazi u Rusiju na čelu jakog političkog i gospodarskog izaslanstva.¹⁹

¹⁸ Čehulić, Lidija. (2003.) *Euroatlantizam*. Zagreb: Politička kultura, str 213.

¹⁹ <https://www.vecernji.hr/vijesti/sjedi-li-slovenija-na-dva-stolca-u-odnosu-prema-rusiji-1149270>, komentar novinarke Polone Frelih

3.5. Makedonija

Makedonija je upravo ovih dana u centru europske geopolitičke pozornosti zbog referenduma koji je održan u ovoj državi, a čije je pitanje bilo: „Jeste li prihvaćanjem dogovora s Grčkom za članstvo u NATO-u i Europskoj uniji?" Grčka je obećale da će, ukoliko sadašnja država pod nazivom Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija promjeni ime u Republika Sjeverna Makedonija, povući sve svoje blokade koje Makedoniji onemogućavaju ulazak u NATO i Europsku Uniju.²⁰

Referendum je prošao vrlo loše jer je izašlo samo 34 posto prijavljenih birača, od kojih je 90 posto bilo a promjenu imena. Nije prihvaćeno jer po zakonima treba 50 posto plus jedan glas kako bi referendum bio važeći.²¹

Ovo znači da se Makedonija udaljava od Europske Unije i zemalja Zapadne Europe. Osim problema s Grčkom, koja smatra da se Makedonija ne bi trebala tako zvati jer je Makedonija ime antičke grčke pokrajine, ova država ima problema sa sve većim priljevom Albanaca, ali i desetljetne probleme s Bugarskom koja želi neke dijelove Makedonije. Također, postoji i konflikt sa Srbijom zbog autokefalnosti Makedonske pravoslavne crkve koja je u nadležnosti Srpske pravoslavne crkve.

Najviše raseljenih Makedonaca živi u Italiji, a zatim slijede Švicarska i Njemačka.

Slika 3. – Grad Skopje (flickr.com) Autor: Pero Kvrzica

²⁰ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/hoce-li-makedonija-postati-sjeverna-makedonija-makedonci-od-jutros-glasaju-na-referendumu/>

²¹ <https://www.vecernji.hr/vijesti/makedonci-na-referendumu-o-promjeni-imena-1273158>

3.6. Crna Gora

Ova najmanja republika bivše Jugoslavije dobila je neovisnost 2006. godine raspadom državne zajednice Srbije i Crne Gore. I dan danas u ovoj državi postoji teza jesu li Crnogorci Srbi ili nisu.

Kod ostalih jugoslavenkih naroda, Crnogorci su obično prezentirani kao gorštaci, ratoboran narod koji se još služi plemenskim zakonima i običajima. Usprkos tome, Crna Gora se nastoji prikazati kao europski orijentirana zemlja čiji su povijesni vladari imali veze s europskim dvorovima. I sam dugogodišnji predsjednik i premijer Crne Gore Milo Đukanović je na izbore 2009. godine izašao u koaliciji pod nazivom „Europska Crna Gora“. Devedesetih godina takva politička poruka vjerovatno ne bi bila privlačna tamošnjim biračima (kao što je naprimjer u isto vrijeme bila u Tuđmanovoj Hrvatskoj) jer Europa se u tadašnjim vladajućim diskursima predstavljala kao nositeljica zavjere protiv pravoslavlja i Srbije.²²

To predstavlja napredak crnogorske paradigme prema europskim vrijednostima. Ova zemlja je i od ranije privlačna građanima Zapadne Europe jer njena obala predstavlja turistički raj pa stoga ima i puno ulagača iz tih zemalja, ali i Rusije.

Upravo zbog toga, na sebe su privukli pozornost kada su se 2014. godine priključili sankcijama Europske Unije Rusiji, da bi Rusi uzvratili istom mjeru. Prošle godine su Rusi produžili embargo Crnoj Gori sve do kraja tekuće godine.²³

Crnogorska dijaspora najveća je u Sjedinjenim Američkim Državama, Argentini, Srbiji i Turskoj, a od zemalja Zapadne Europe prednjače Njemačka, Luksemburg i Švicarska.²⁴

²² Luketić, Katarina: (2013.) *Balkan: od geografije do fantazije*. Mostar: Algoritam, str 178.

²³ <http://www.bankar.me/2017/07/06/rusija-produzila-sankcije-crnoj-gori-do-kraja-2018/>

²⁴ <http://www.rtcg.me/vijesti/dijaspورا/191990/van-granica-zivi-okolo-500000-crnogoraca-.html>

4. Zapadna Europa

Zapadna Europa je naziv za najrazvijenije zemlje Europe. Kada bi geografski gledali zemlje Zapadne Europe bi bile Ujedinjeno Kraljevstvo, Republika Irska, Nizozemska, Luksemburg, Belgija, Francuska i Monako.

Međutim, ovdje se pojam Zapadne Europe ne gleda samo geografski, nego geopolitički što znači da sam pod taj pojam dodao i države koje geografski pripadaju ostatku „starog kontinenta“. Ekonomski i kulturološki pod Zapadnu Europu spadaju i Njemačka, Austrija, Švicarska, Švedska, Danska, Norveška, Finska, Italija, Španjolska i Portugal pa čak, u posljednje vrijeme, i postsocijalističke zemlje poput Češke, Slovačke i Slovenije koje su se ulaskom u Europsku Uniju poprilično ekonomski razvile te su postale konkurentne na zapadnom tržištu.

U istraživačkom radu ispitao sam i mišljenje javnosti koju bivšu jugoslavensku republiku smatraju dijelom Zapadne Europe bilo na ekonomski ili kulturološki način.

Također kad se spominje pojam Zapadne Europe, svakako se treba spomenuti i tvorac zapadne kulture Grčka, koja se geografski nalazi na jugoistoku Europe, ali više zbog financijskog kraha i bankrota ni ekonomski ne može biti konkurentna Zapadu.

Ranih šezdesetih godina Zapadna je Europa, prvi put u ovome stoljeću, imala više imigranata nego emigranata. Bio je to rezultat imigracija iz bivših kolonija i europskog mediteranskog ruba, privučenih povoljnim prilikama zapošljavanja u gospodarstvima koja su usisavala radnu snagu potrebnu svome rastu. U 1973. godini, godini koja predstavlja vrh „prisutnosti stranaca“ u Zapadnoj Europi, EEC zemlje Zajedno s Austrijom, Švicarskom, Norveškom i Švedskom zapošljavale su oko 7,5 milijuna stranih radnika, od toga gotovo pet milijuna u Francuskoj i Njemačkoj što je činilo oko 10 postotaka radne snage u obje zemlje. Unatoč tomu što je nakon toga došlo do oštrog pada tih brojaka, pošto su vlade ograničile imigraciju kako zbog ekonomskih tako i političkih razloga, „imigrantska“ je prisutnost ostala značajna. Prema podacima iz 1990. stranci čine 6,1 postotaka njemačkoga, 6,4 postotaka francuskoga, 4,3 postotaka nizozemskog i 3,3 postotaka britanskoga stanovništva. Te brojke

ne uključuju naturalizirane imigrante odnosno djecu stranaca tamo rođenu, iako se u nekim zemljama - posebice Njemačkoj - ona računaju kao stranci i nemaju sva građanska prava.²⁵

5. Istraživački rad – rezultati ankete

U anketi sam analizirao mišljenja javnosti u šest država bivše Jugoslavije. Osim generalne analize svih država, obradit ću stajališta u svakoj državi posebno te kako se izjašnjavaju žene, a kako muškarci te ima li razlike u dobnim skupinama. Pitanja za ispitanike su bila: kojoj ideološkoj struji pripadaju, podržavaju li politiku svoje države, da li su ideološki bliži Zapadu ili Istoku, smatraju li da njihova država pripada Zapadu, za koju bivšu SFRJ državu smatraju da pripada Zapadu, koja im je idealna država za život, čiji politiku podržavaju, koji im je omiljeni strani, a koji domaći političar, koju državu smatraju prijateljskom, a koju neprijateljskom i zašto, nekoliko pitanja o Zapadu te kako kroje svoje mišljenje o stranim zemljama.

5.1. Opći rezultati ankete

Sudjelovalo je ukupno 106 ispitanika iz šest država bivše Jugoslavije. Od ukupne brojke, muškaraca je bilo 71, a žena 35. 42 ispitanika je bilo iz Hrvatske, 18 iz Srbije, 13 iz Slovenije, 12 iz Bosne i Hercegovine, 11 iz Makedonije i 10 iz Crne Gore.

57 ispitanih je bilo u dobi od 18 do 25 godina, 30 od 26 do 35, 13 od 36 do 50, pet od 51 do 65, a jedan ispitanik je stariji od 65 godina.

Zanimljivo je da čak 44 posto nije naklonjeno niti jednoj ideološkoj struji, 25 posto se izjasnilo ljevičarima. Desnici pripada 15 posto ispitanih, a centru nešto manje – 11 posto. Nije pretjerano iznenađenje ovakav položaj ljevice u zemljama bivše Jugoslavije pogotovo zbog dugogodišnje vladavine socijalizma, iako je moj osobni dojam bio da će biti veći broj desničara nego što su rezultati ankete pokazali. U vrlo neznatnim brojkama bilo je i onih koji su iznijeli neke druge ideologije.

²⁵ Judt, Tony. (1996.) *Europa: Velika iluzija*. New York: New York University, str. 137.

Vrlo negativno su ispitanici odgovarali o vlasti u svojoj državi. Čak 76 posto ne podržava politiku koju trenutno vodi vlast u njihovoj državi. 10 posto ispitanih ne zanima politika države u kojoj živi, a 9 posto je suzdržano. Samo nešto manje od četiri posto ispitanika podržava politiku svoje zemlje. Ovo je vrlo poražavajući podatak za sve Vlade biših jugoslavenskih država. Ovo ukazuje na to da se nešto radikalno treba promijeniti kako bi se promijenilo javno mnijenje. Posebno sam iznenađen negativnom naklonošću Slovenaca prema svojoj vlasti jer kotiraju kao najrazvijenija i najuređenija ex Yu država. O tome ćemo više nešto kasnije kod pojedinačnih analiza zemalja.

Podržavate li politiku koju trenutno vodi vlast u Vašoj državi?

106 odgovora

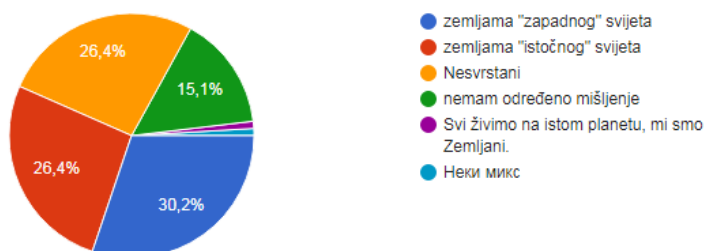

Graf 1.

Zanimljivo je bilo među odgovorima na pitanja jesu li ispitanici bliži zapadnoj ili istočnoj ideologiji. 30 posto ispitanika bliže je istočnoj, a po 28 zapadnoj i nesvrstanoj. Tu se možemo nadovezati tezi da je više ljevičara među ispitanicima, ali znatno niži broj se smatra bližim istočnoj ideologiji, iako se ljevica više veže za istok.

Bliži/a sam:

106 odgovora

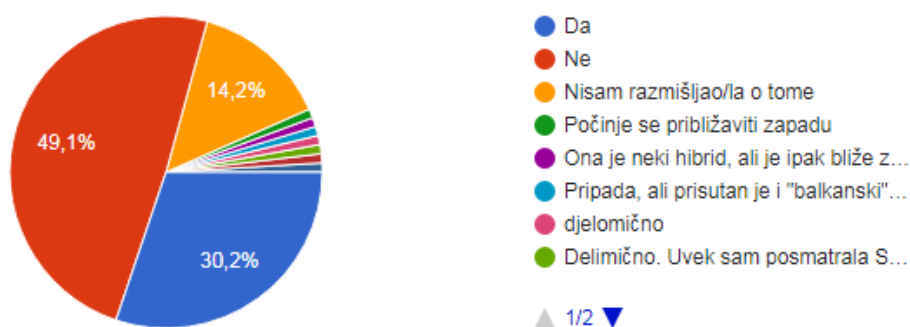

Graf 2.

Gotovo polovica ispitanika smatra da država u kojoj živi ne pripada Zapadu bilo kulturološki ili politički. Solidan postotak ispitanih smatra da pak pripada – 30 posto.

Smatrate li da Vaša država pripada "zapadu" bilo kulturološki ili politički?

106 odgovora

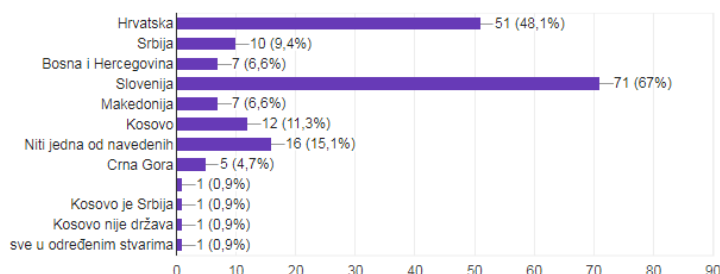

Graf 3.

Na pitanje s više mogućnosti odgovora, točnije koju državu s prostora bivše Jugoslavije ispitanici smatraju da pripada Zapadu, najviše ljudi je navelo Sloveniju, odnosno, 67 posto. Hrvatsku je označilo 48 posto, Kosovo 11, Srbiju 9, Bosnu i Hercegovinu te Makedoniju 7, a Crnu Goru samo 5 posto, iako zanimljivo, u mnogim literaturama piše kako Crnogorci sebe stoljećima smatraju Zapadom, a istakli smo i primjer Mile Đukanovića. 15 posto ispitanika smatra da nijedna država bivše Jugoslavije ne pripada Zapadu niti kulturološki, niti politički

Za koju državu s prostora bivše SFRJ smatrate da pripada "zapadu" bilo kulturološki ili politički?

106 odgovora

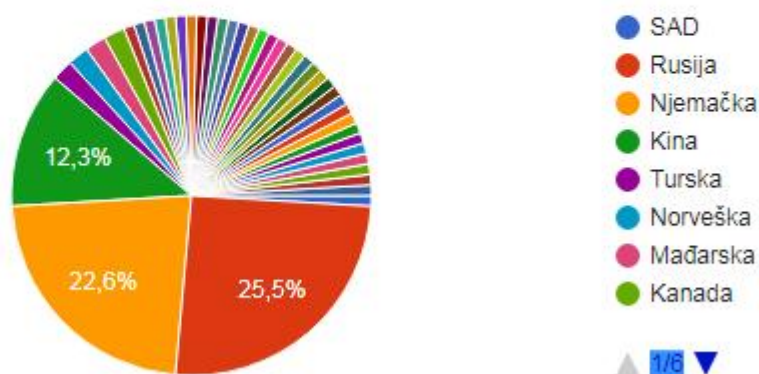
Graf 4.

U moru raznolikih odgovora na pitanje koja je ispitanicima idealna država za živjeti, najviše, odnosno 15 posto je odgovorilo da je to Švicarska. 10 posto se odlučilo nešto sjevernije, za Norvešku, šest posto za Švedsku, pet za Kanadu i Dansku, a najbolje kotirana država bivše Jugoslavije je Slovenija s četiri posto. Čini se kako svi žele pobjeći što sjevernije i očito da su u odluci presudili ekonomski elementi.

Najviše ispitanika, 26 posto, podržava politiku koju trenutno vodi Rusija, slijedi Njemačka s 23 posto i Kina s 13 posto. I u ovom pitanju najviše se ispitanika opredijelilo za zemlje s Istoka i zemlje u kojima vlada ljevica.

Podržavam politiku koju trenutno vode:

106 odgovora

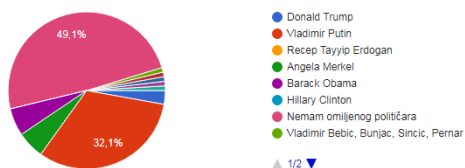

Graf 5.

Čak 49 posto ispitanika je odgovorilo kako nema omiljenog stranog političara. Ipak, među 32 posto ispitanih je to Vladimir Putin, a po 6 posto glasova dobili su Angela Merkel i Barack Obama. Suprotno mišljenju kako kotira vrlo visoko u određenim državama bivše Jugoslavije, Donald Trump, dobio je samo 3 posto glasova. Možemo reći – još jedna „pobjeda“ Istoka.

Omiljeni strani političar mi je:

106 odgovora

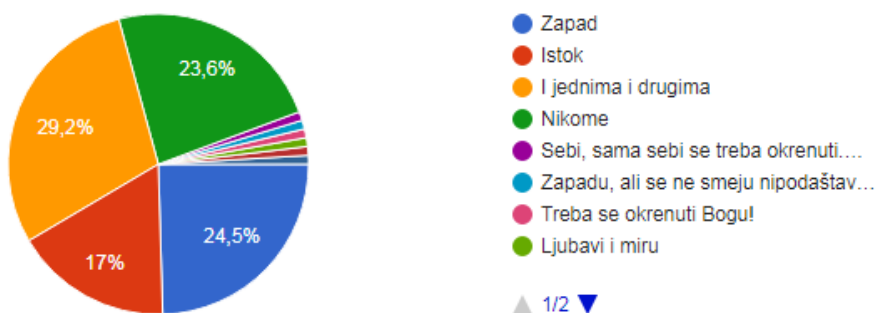
Graf 6.

Josip Broz Tito omiljeni je vladar među čelnicima bivših država Jugoslavije među čak 30 posto ispitanih. Iza njega nalaze se s mnogo manjim postotkom glasova Aleksandar Vučić, Milo Đukanović, Zoran Đinđić, Kolinda Grabar-Kitarović, Milorad Dodik i ostali. Iako ga mnogi danas spominju u negativnom kontekstu, kult ličnosti Josipa Broza Tita je i dalje vrlo čvrst i omiljenim ga smatraju čak i oni koji nisu osjetili njegovu vladavinu.

25 posto smatra da se njihova zemlja treba okrenuti Zapadu, a 17 posto Istoku. Ovo se malo kosi s ostalim odgovorima gdje je uglavnom prevladavao Istok. Najviše, odnosno 29 posto, smatra da se trebaju okrenuti i jednima i drugima, a 24 posto misli da se ne treba okrenuti nikome.

Treba li se Vaša država okrenuti "zapadu" ili "istoku"?

106 odgovora

Graf 7.

Čak 73 posto ispitanika ne misli da strane zemlje uistinu žele pomoći zemljama bivše Jugoslavije. Uglavnom misle kako svaka strana zemlja gleda svoj interes i

iskorištava one manje moćne. Također i mišljenje o zemljama zapadnog svijeta je vrlo loše.

Ispitanici svoje mišljenje o stranim zemljama uglavnom kroje putem medija, putovanja, školovanja, poznanika iz drugih zemalja te kulture drugih naroda.

5.2. Hrvatska

Anketu je ispunilo 40 ispitanika iz Hrvatske. 27 posto smatra da pripada ideologiji ljevice. Vrlo veliko iznenađenje je to što nitko nije stavio da pripada desnici, iako su desno orijentirane stranke već dugo na vlasti. Centru pripada 13 posto ispitanika, a čak 60 posto nema određeno mišljenje.

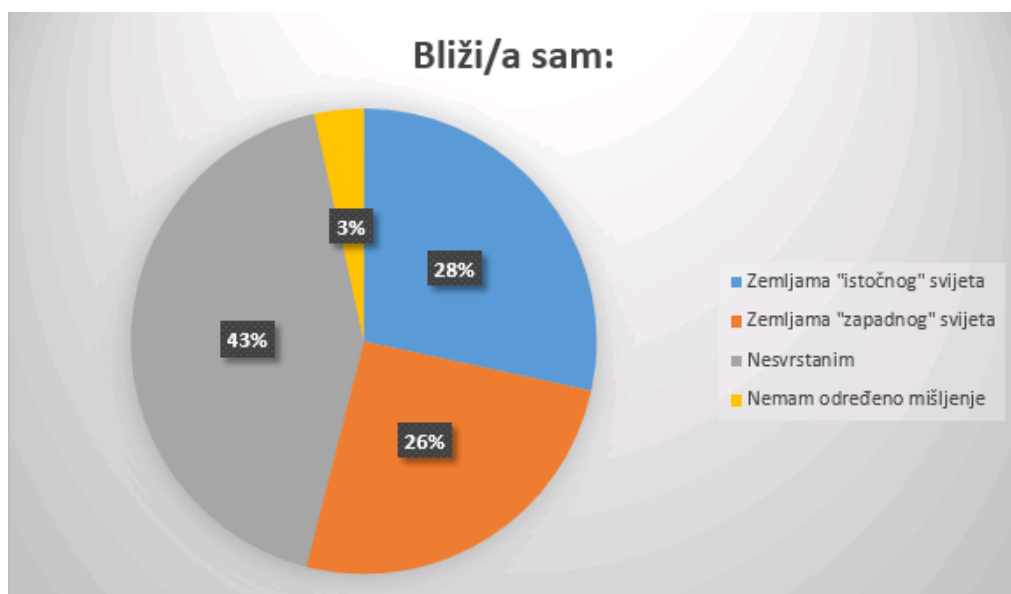
Graf 8.

Čak 80 posto ispitanika iz Hrvatske ne podržava rad vlasti u svojoj državi, 5 posto je suzdržano, a 15 posto ne zanima vlast. Nitko nije potvrdno odgovorio.

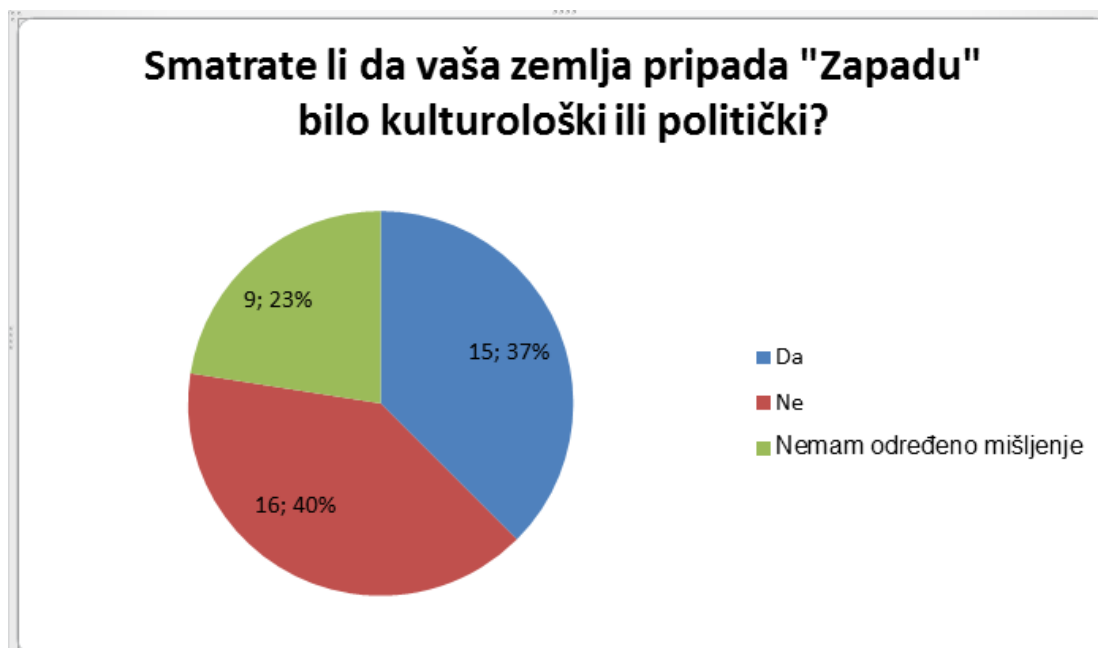
Graf 9.

Bilo je vrlo zanimljivih odgovora na pitanje kome su ispitanici bliži. Istoku je odgovorilo 28 posto, a zapadu nešto manje – 26 posto. Najviše je onih nesvrstanih kojih ima 43 posto. I ovo je pomalo iznenađujuće jer vlada opće mišljenje da su ljudi u Hrvatskoj uglavnom okrenuti ka Zapadu.

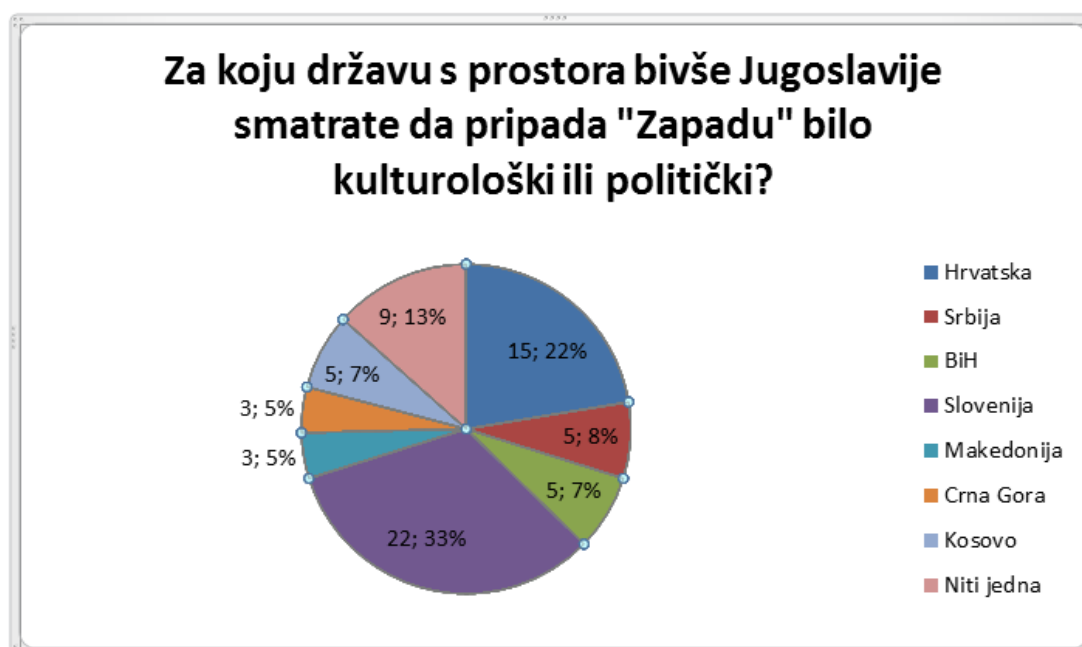
Graf 10.

Na pitanje da li ispitanici iz Hrvatske smatraju da njihova država pripada Zapadu, dobili smo gotovo podjednake odgovore. 40 posto se nije složilo, 37 misli da pripada, a 13 posto ispitanih nema određeno mišljenje.

Graf 11.

Jedna trećina ispitanika u Hrvatskoj smatra da Slovenija pripada Zapadu, 22 posto kaže da je to Hrvatska, po sedam posto dobili su Srbija, Kosovo te Bosna i Hercegovina, a samo pet posto smatra da su to Makedonija ili Crna Gora. Solidan je broj onih koji misle da niti jedna Ex YU država nije dio Zapada, a to je 13 posto ispitanika u Republici Hrvatskoj.

Graf 12.

Kao i generalno, i među ispitanicima iz Hrvatske najidealnije država za život je Švicarska s 20 posto odgovora, a slijedi Norveška s 13 posto. Zanimljivo samo jedan ispitanik je odgovorio da je to upravo Hrvatska, a usprkos imigracijskoj politici, vrlo malo je to reklo za Njemačku ili Republiku Irsku.

Dosta zanimljivo je bilo i to da 25 posto ispitanika podržava politiku koju vodi Rusija, a Njemačku podržava 13 posto. Norveška i Kina dijele treće mjesto s osam posto.

Vladimir Putin omiljeni je strani političar s čak 28 posto glasova. Nitko mu nije ni blizu, većina nema omiljenog stranog političara, a ostali imaju tek nekoliko glasova poput Baracka Obame, Donalda Trumpa pa čak i Dalai Lame.

Josip Broz Tito je uvjerljivo omiljeni domaći političar i u Hrvatskoj. Iako je do sad sve „vodilo“ ka Istoku i ljevici, većina ispitanih stanovnika Hrvatske misli da se Hrvatska treba okrenuti ka politici koju vodi Zapad. Kontradiktorno tome je da ispitanici imaju uglavnom negativno mišljenje o zemljama Zapadne Europe.

Zaključak ove ankete da su ispitanici u Hrvatskoj uglavnom bili naklonjeni ljevici i Istoku.

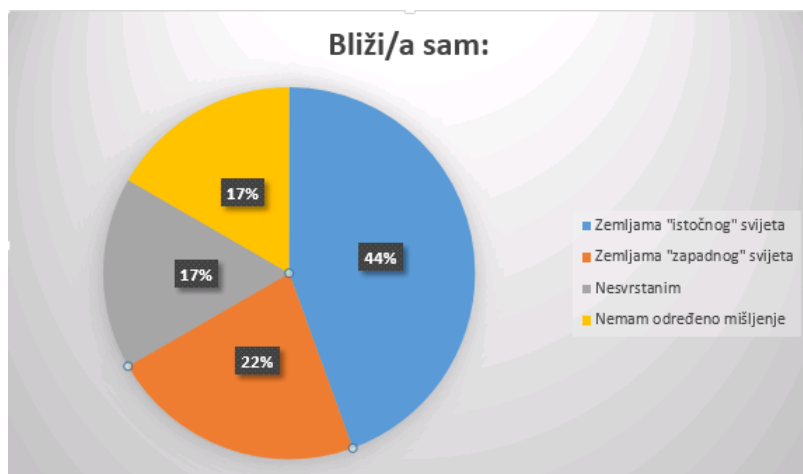
5.3. Srbija

U Srbiji je anketu ispunilo 18 ljudi. Suprotno od stajališta u Hrvatskoj, ovdje se čak 47 posto izjasnilo da podržava desnicu, a ljevicu samo 12 posto. Jedna osoba podržava centar, a 35 je neopredeljeno.

Graf 13.

Čak 83 posto ispitanika ne podržava vlast u Srbiji, a samo jedna osoba se izjasnila potvrdno. 44 posto je odgovorilo da je po stajalištu bliže zemljama „istočnog“ svijeta, a duplo manje „zapadnog“.

Graf 14.

46 posto ljudi smatra da Srbija pripada „Zapadu“ kulturološko ili politički, ali isto toliko smatra i da ne pripada.

Graf 15.

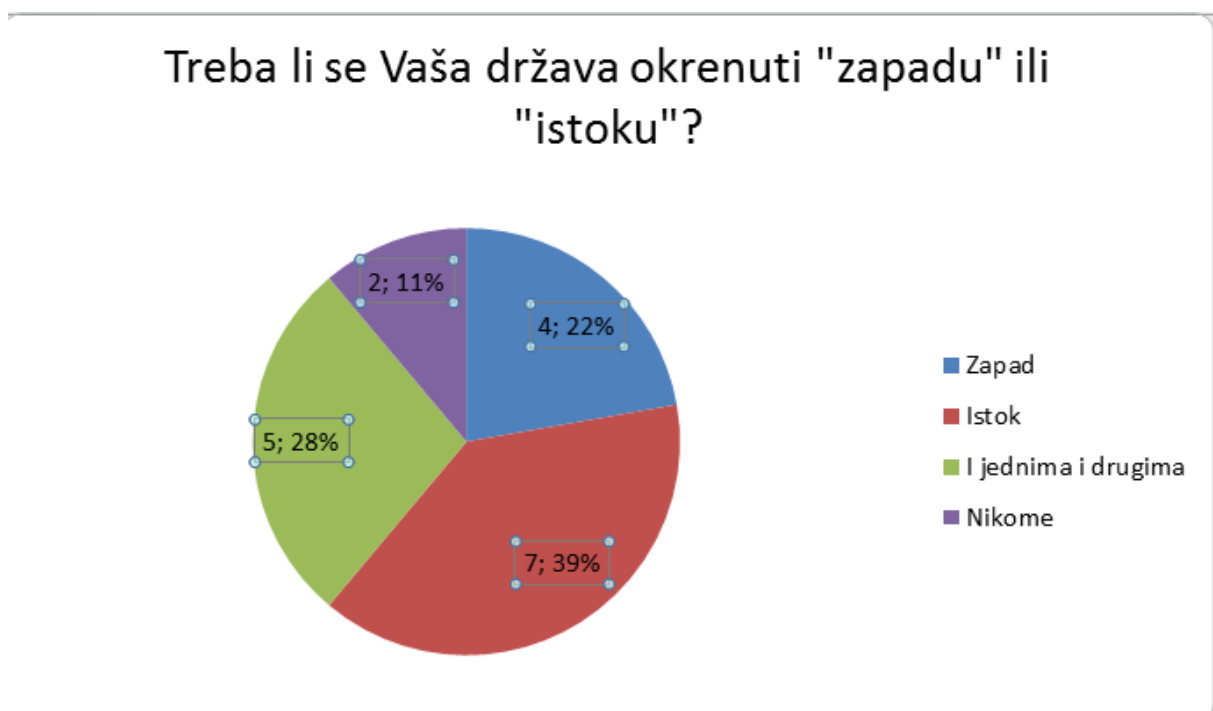
83 posto srpskih ispitanika odgovorilo je da je za njih od bivših jugoslavenski zemalja Slovenija pripada Zapadu. 78 je to reklo za Hrvatsku, 28 posto za Kosovo, za Srbiju, Crnu Goru i Makedoniju 11 posto, a 6 posto je reklo da je to Bosna i Hercegovina ili niti jedna. Ovo se malo kosi s prethodnim pitanjem kada je skoro polovica ispitanika odgovorilo da Srbija pripada Zapadu.

U Srbiji su idealnom državom za život proglasili upravo svoju zemlju s 28 posto, a 11 posto to smatra Njemačkom. Suprotno mišljenju, samo 6 posto to smatra Rusijom.

Čak 50 posto ispitanika tvrdi da im je Vladimir Putin omiljeni strani lider, a 11 posto je navelo Donalda Trumpa. Ima i zanimljivih odgovora poput bivšeg predsjednika Burkine Faso Thomasa Sankare i sadašnjeg filipinskog predsjednika Rodriga Duterte.

Zanimljivo je među srpskim ispitanicima bilo na pitanje tko im je omiljeni ex yu lider. Po 11 posto glasova dobili su Josip Broz Tito, Slobodan Milošević, Milorad Dodik i pomalo iznenađujuće Milo Đukanović.

39 posto srpskih ispitanika smatra da se njihova zemlja treba okrenuti Istoku, 22 Zapadu, 28 posto misli da se treba okrenuti i jednima i drugima, a 11 posto misli da se ne treba okrenuti nikome.

Graf 16.

Većina ispitanika izjasnila da podržava desnicu. Tradicionalno Vladimir Putin je omiljeni strani lider i Srbi su više okrenuti Istoku.

5.4. Bosna i Hercegovina

12 ljudi iz Bosne i Hercegovine sudjelovalo je u anketi.

41 posto ispitanika iz Bosne i Hercegovine tvrdi da ne pripada niti jednoj ideološkoj struji. Jedna četvrtina je izabrala ljevicu, a 17 posto centar ili desnicu.

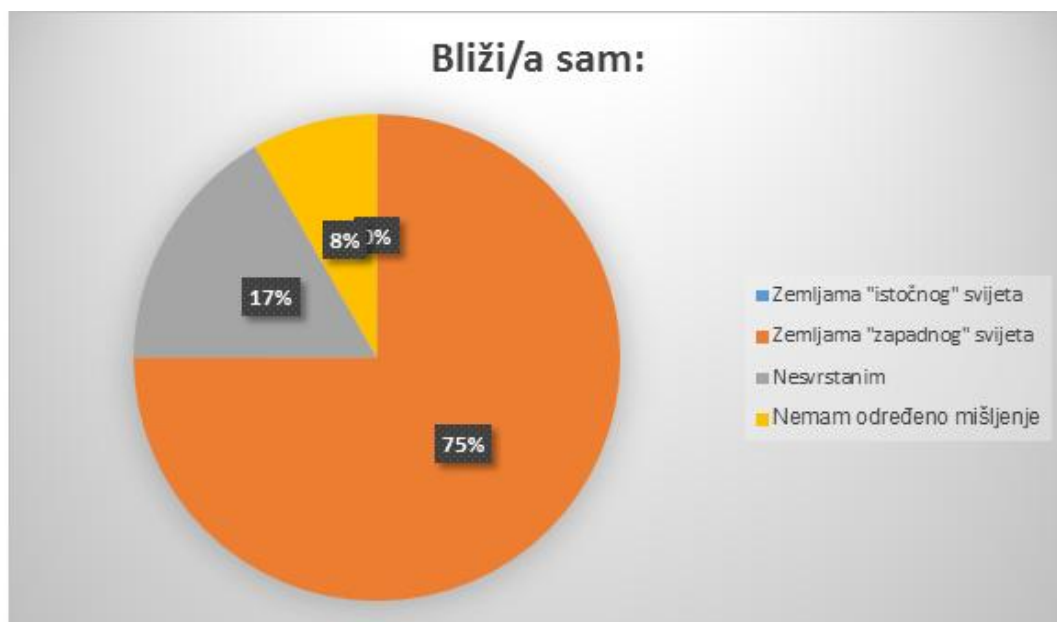
Graf 17.

Čak 75 posto ispitanika ne podržava politiku koju sprovodi vlast u Bosni i Hercegovini, 17 posto je suzdržano, 8 nema mišljenja, a nitko ne podržava. Ovo je dosta slično stanje kao ono u Hrvatskoj i Srbiji.

Graf 18.

Zanimljivo je da čak 75 posto smatra da je bliži zemljama „Zapadnog“ svijeta, nesvrstanim 17 posto, nema mišljenje 8 posto, a nitko nije dao glas za „Istok“.

Graf 19.

58 posto ispitanika smatra da njihova država ne pripada Zapadu bilo kulturološki, bilo politički, 25 posto pak smatra da pripada, a 17 posto nije sigurno u vezi toga pitanja.

Graf 20.

58 posto ispitanika iz Bosne i Hercegovine smatra da Hrvatska od zemalja bivše Jugoslavije politički ili kulturološki pripada Zapadu, pola ispitanika misli da je to Slovenija, 8 posto se odlučilo za Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju ili Kosovo, nitko za Srbiju i Crnu Goru, a 16 posto misli da niti jedna ex Yu država ne pripada Zapadu kulturološki ili politički.

Po 25 posto smatra da je idealna država za život Danska ili Švicarska, 17 posto smatra da je to Kanada, a jedan ispitanik smatra da je to upravo zemlja u kojoj živi. Dosta slično kao i u prethodnim državama.

58 posto ispitanika podržava politiku koju vodi njemačka vlast. Ostali nisu dobili više od jednog odgovora. Stoga 25 posto za omiljenog stranog političara drži Angelu Merkel, a 17 posto, Vladimira Putina. Od lidera država bivših država Jugoslavije, najomiljenija je Kolinda Grabar-Kitarović s 25 posto, a slijedi je Josip Broz Tito s 17 posto glasova.

Čak 58 posto ispitanika iz Bosne i Hercegovine smatra da se njihova zemlja treba okreniti i Zapadu i Istoku, 42 posto smatra da treba samo Zapadu, a nitko nije bio za to da se okrene samo Istoku.

Zaključak je da se dosta ispitanika iz Bosne i Hercegovine okreće ka Zapadu.

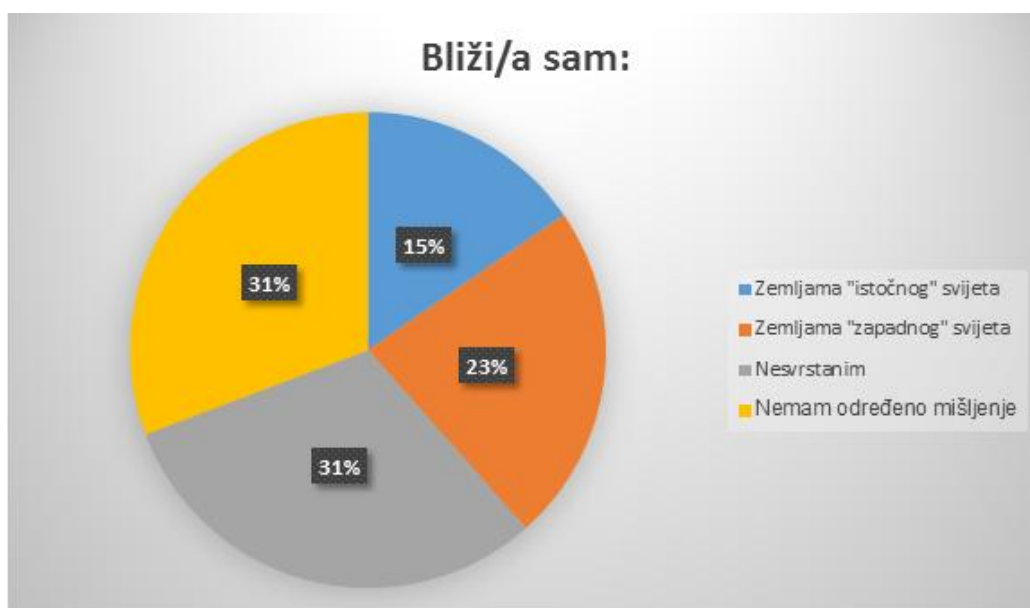
5.5. Slovenija

13 ispitanika iz najnaprednije bivše jugoslavenske države pristupilo je ovoj anketi.

Od tog broja 31 posto je naklonjeno ljevici, a ostalih 69 posto nema određeno mišljenje. Nitko se nije priklonio desnici ili centru.

I u Sloveniji najviše ispitanij ne podržava valst u svojoj zemlji, ali u ovoj državi to nije većina ispitanika, nego 39 posto, 15 posto podržava, a 23 posto je suzdržano ili ih ne zanima politika u državi.

23 posto Slovenaca je reklo da je bliže zapadnoj ideologiji, 15 posto istočnoj, a najviše je onih nesvrstanih – 31 posto.

Graf 21.

54 posto smatra da njihova država pripada Zapadu politički i kulturološki, a 23 posto da ne pripada.

Graf 22.

Shodno tome, 62 posto smatra da Slovenija pripada Zapadu, 31 posto smatra da je to Hrvatska, a 8 posto Srbija te Bosna i Hercegovina. 31 posto smatra da to nije niti jedna bivša država Jugoslavije.

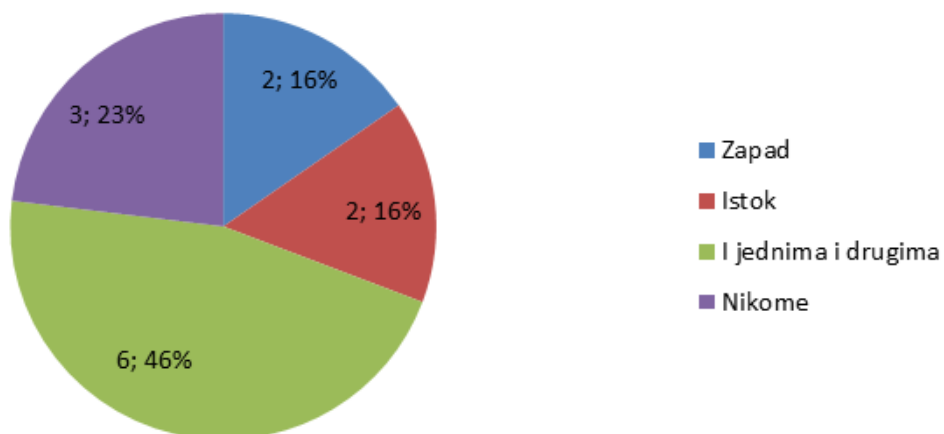
Sada dolazimo do jedno anomalije u ovoj anketi. Najveći broj ispitanih Slovenaca, 46 posto smatra da je njihova država po njima idealna za život. Nijedna druga država nije dobila više od jednog glasa.

23 posto ispitanika smatra da najbolju politiku trenutno vodi Njemačka, a 15 posto Rusija. Isto tako 15 posto tvrdi da im je Vladimir Putin omiljeni strani političar, a po jedan glas su dobili Barack Obama i Angela Merkel. Ostali slovenski ispitanici nemaju omiljenog stranog političara.

I u Sloveniji je Josip Broz Tito omiljeni političar u zemljama bivše Jugoslavije. Pobjedio je s 31 posto glasova. Od domaćih predstavnika, glasove su dobili i Miro Cerar i Janez Drnovšek.

Po 16 posto ispitanika smatra da se Slovenija treba okrenuti ka Zapadu, isto toliko smatra i za Istok. Najviše smatra da se treba okrenuti i jednima i drugima.

Treba li se Vaša država okrenuti "zapadu" ili "istoku"?

Graf 23.

5.6. Makedonija

Iz trenutno politički najatktivnije bivše jugoslavenske države, anketi je pristupilo jedanaest ispitanika.

37 posto ispitanika izjasnilo se da je njihovo političko opredjeljenje ljevica, 18 posto podržava desnicu i centar, a 27 posto nije opredjeljeno.

Graf 24.

Zanimljivo je da nitko od makedonskih ispitanika ne podržava politiku koju vodi vlast u njihovoj zemlji. 37 posto smatra da je bliže Zapadu po ideologiji, a 27 posto Istoku.

73 posto Makedonaca smatra da njihova zemlja ne pripada Zapadu bilo politički ili kulturološki, a 18 posto smatra da pripada.

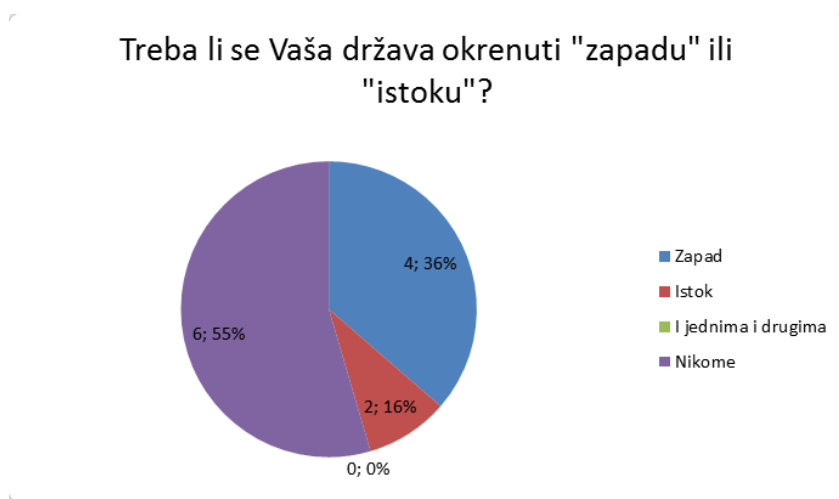

Graf 25.

73 posto smatra da Slovenije pripada Zapadu bilo politički ili kulturološki, 45 posto misli da je to Hrvatska, a Makedonija i Kosovo su dobili 9 posto glasova. Skandinavske zemlje su Makedoncima najprivlačnije za život, a najviše podržavaju politiku koju vode Njemačka i Kina.

27 posto ispitanika je navelo Vladimira Putina kao omiljenog stranog lidera dok su svi ostali rekli kako nemaju omiljenog lidera. Kod domaćih je opet pobjedio Tito s 55 posto glasova, a po jedan glas su dobili Stjepan Mesić i Zoran Đinđić.

Makedonci su vrlo pesimistični kad je pitanje kome se trebaju prikloniti. Čak 55 posto smatra da ne trebaju nikome, 36 misli da se trebaju prikloniti Zapadu, a 16 Istoku.

Graf 26.

Treba reći kako je ovo vrlo napeto stanje u makedonskoj povijesti i da se trenutno mnogo toga odlučuje u vezi sudbine ove države, pa čak i pitanje službenog imena.

5.7. Crna Gora

Iz najmanje bivše države Jugoslavije bilo je i najmanje ispitanika, samo 10.

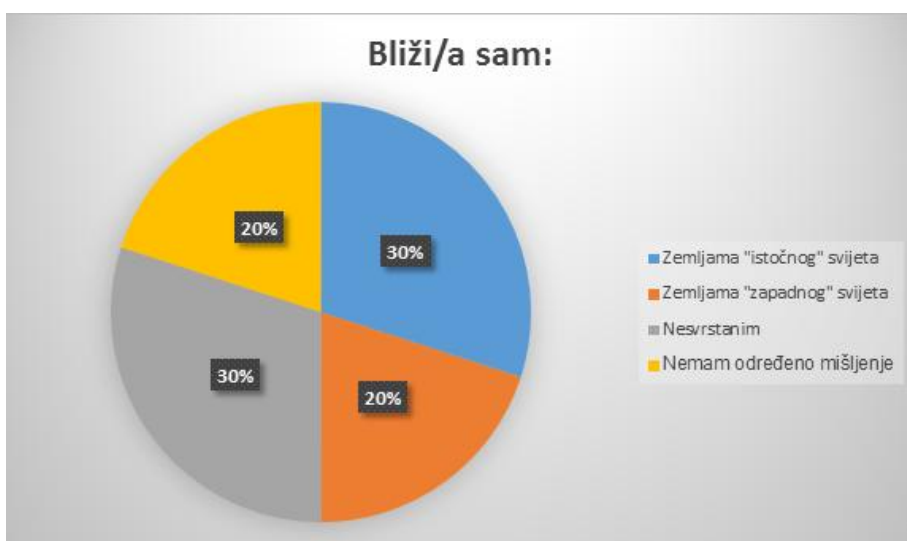
40 posto se izjasnilo da im je desnica bliža kao ideološka struja, 20 je reklo da je ljevica, a 10 posto centar.

Graf 27.

I ovdje većina ne podržava vlast u zemlji – čak 80 posto, 10 posto podržava ili suzdržano.

30 posto ispitanih kaže da je ideološki bliže zemljama „istočnog“ svijeta ili je nesvrstano, a po 20 posto je bliže „Zapadu“ ili nema mišljenje u vezi toga.

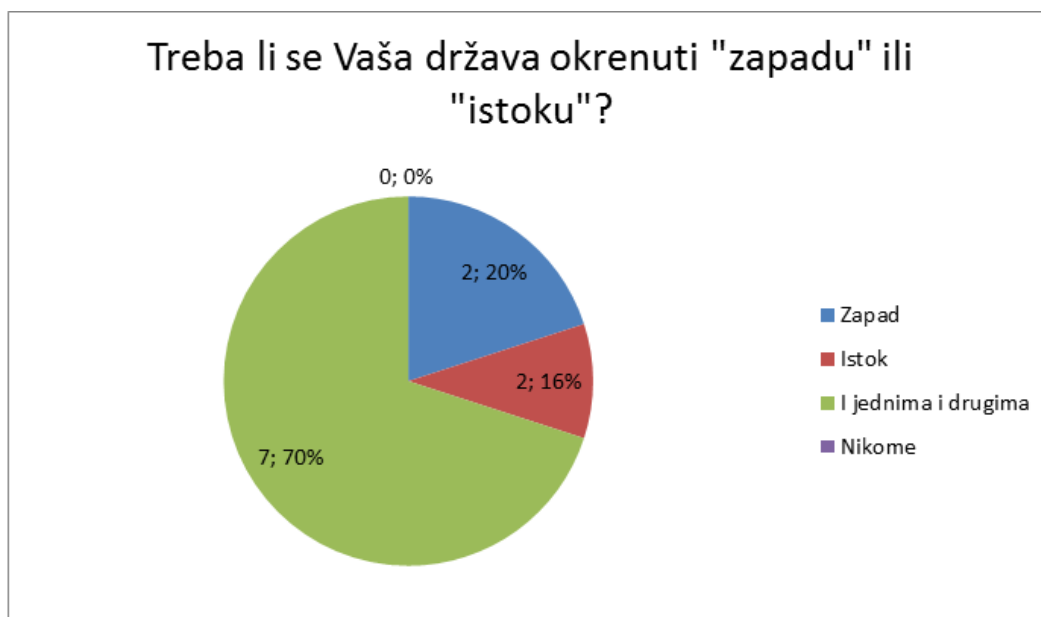

Graf 28.

Samo 20 posto misli da Crna Gora pripada Zapadu kulturološki ili politički, a čak 50 posto misli suprotno. I ovdje je prevladalo mišljenje da od republika bivše Jugoslavije Slovenija pripada pod Zapad, a 60 posto je reklo da je to Hrvatska. Srbiju Zapadom smatra 20 posto ispitanika, a Crnu Goru te Kosovo 10 posto.

Švicarska i Norveška se i ovdje smatraju najidealnijim državama za život sa po 20 posto glasova. Usprkos uvedenom embargu, 40 posto Crnogoraca podržava politiku koju sprovodi Rusija, a po 20 posto imaju Kina i Njemačka. Tako je Vladimir Putin još uvjerljivije pobjedio kao omiljeni strani političar s 50 posto glasova. Omiljeni domaći političar je, kao i u ostalim državama Josip Broz Tito s 40 posto glasova, a slijedi Milorad Dodik s 20. Jedan glas dobio je i crnogorski lider Milo Đukanović.

Crnogorci su prilično jasni u tome kome se trebaju prikloniti. 70 posto je reklo i jednima i drugima, 20 posto Zapadu, a 10 posto Istoku.

Graf 29.

6. Zaključak

Iako je literatura koju sam koristio uglavnom bila bliža Zapadu, nakon ankete provedene na području šest država koje su bile republike u Jugoslaviji (Kosovo je izuzeto iz razloga što tada nije bilo republika, ali i jezične razlike) i dalje vlada osjećaj kako su na ovom području uveliko prisutni ljevičari, ali i veća simpatija prema zemljama nekadašnjeg istočnog bloka poput Rusije i Kine.

Ove države su stoljećima svakako postavljale temelje zapadne kulture te su dale i mnoge umjetnike, vladare, sportaše koji su dio popularne kulture. Kroz povijest su branile Zapad od napadača s Istoka. Ostaju i dalje polemike pripadaju li „naše“ države Zapadu ili Istoku. Nekako je najbolje reći da se nalaze na granici.

Pokazano je i literaturom i istraživanjem da je Slovenija najnaprednija država bivše Jugoslavije i da se s pravom može smatrati Zapadom jer je i geografski dio Zapadne Europe. Svako tko je tamo bio može primjetiti kako se uveliko razlikuje od ostalih ex YU država. Hrvatska i dalje kaska, u mom istraživanju tek malo zaostaje za slovenijom „na putu prema Zapadu“. Koči je i dalje isključivo politika, ali i sve veća iseljavanja u inozemstvo, pogotovo mladih.

Dojam je da vlast u Srbiji ni sama ne zna kome da se prikloni. Malo govore da idu kao Europskoj Uniji, a ponekad se čini kao da su proruska vlast. Na putu ka Europskoj Uniji, veliki problem predstavlja i neovisnost Kosova, ali i želja mnogih građana da se priklone „Bratskoj“ Rusiji.

U Bosni i Hercegovini je vjerovatno i najkompliciranije. Postoje tri konstitutivna naroda koja vrlo često nisu u dobrim odnosima te stopiraju jedni druge. Uz sve to postoji i dva entiteta te distrikt Brčko.

Crnu Goru još od referenduma za vlast muči pitanje nacionalnosti. Mnogi se i dalje izjašnjavaju kao Srbi dok su ostali striktno protiv toga.

Makedonija ima najveći problem jer i dalje ne znaju kako im je pravo ime države. Veliki apsurd. Sva vrata Europske Unije i NATO saveza zatvaraju im susjedi Grci koji ni sami nisu u najpovoljnijem položaju što se tiče geopolitike.

Opći dojam nakon sprovedene ankete da stanovnici bivših država Jugoslavije imaju negativno mišljenje o Zapadu. Smatraju ih agresivnima, osvajačima, kako uništavaju male države i da u svemu vide korist za sebe. Rijetko tko je rekao kako uistinu žele pomoći. Ipak, mnogi države koje spadaju za „Zapad“ smatraju idealnim za život, a malo ih je odgovorilo da su to države sa Istoka.

Sami smo svjedoci tome kako mnogi stanovnici odlaze na „Zapad“ u potrazi za poslom i boljim životom. Ovaj trend je naročito aktualan u Hrvatskoj. Razlog tome je što su se ulaskom u Europsku Uniju otvorile granice. Slovenija je dosta stabilna za život, kao što su rekli i njezini stanovnici u anketi. Teško je zamisliti što će se dogoditi s iseljavanjem stanovništva kada i druge države uđu u Europsku Uniju i otvore im se granice.

Prednost koju su ispitanici dali „Istoku“ u odnosu na „Zapad“ vjerovatno sljedi od činjenice da su stanovnici zemalja bivše Jugoslavije, ili pak njihovi roditelji dugo godina živjeli u socijalističkoj državi, a taj proces tranzicije ne ide baš u najboljem redu.

7. Literatura

Tiskana literatura:

1. Krizman, Bogdan, Pravni fakultet Sveučilišta u Zarebu, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zarebu
2. Krizman, Bogdan, 1968, Pomorski zbornik, Planovi talijanske Vrhovne komande na Jadranu koncem 1918. godine
3. Mužić, Ivan, 1978, Split, Katolička crkva u Kraljevini Jugoslaviji
4. Stefanović, Jovan, Zagreb, 1953, Odnos između Crkve i države, str
5. Ninčević, Marjan Marino, Filip Brčić, 2016. Nova prisutnost, Zagreb, Diplomatski odnosi Vatikana i Kraljevine Jugoslavije: konkordat iz 1935. godine
6. Labović, Đurica, Milan Basta, Naprijed, Zagreb, 1986. Partizani za pregovaračkim stolom 1941. – 1945.
7. Čehulić, Lidija, 2003, Politička kultura, Zagreb, Euroatlantizam
8. Luketić, Katarina, 2013, Algoritam, Mostar, Balkan: od geografije do fantazije
9. Trlin, Vladimir, 2000. Ekonomski institut, Zagreb, Bruxelles i položaj Hrvatske u Europi
10. Vukadinović, Radovan, 1990. Interland, Varaždin, Sigurnost na jugoistoku Europe
11. Judt, Tony, 1996. New York Univesity, New York, Europa: Velika iluzija
12. Simić, Sima, 1937. Zagreb, Jugoslavija i Vatikan
13. Matković, Blanka, 2013. Bosna franciscana, Pravni položaj vjerskih zajednica u Kraljevini Jugoslaviji i političkodruštveni kontekst konkordata sa Svetom stolicom
14. Krišto, Jure 2006, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, Ivo Pilar i suvremena hrvatska geopolitika

Internet literatura:

1. www.matica.hr/vijenac/565/hrvatska-nije-na-zapadnom-balkanu-24991
2. <http://www.sabor.hr/15-sijecnja-dan-medunarodnog-priznanja-republike-h>
3. <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/bilateralni-odnosi/datumi-priznanja/>
4. <https://www.nato.int/kosovo/all-frce.htm#pb>
5. <http://www.hrvatska-rijec.com/bih-konacno-dobiva-sluzbeni-prijevod-svog-ustava-iz-daytona/>
6. <http://ba.n1info.com/a248266/Vijesti/Vijesti/Arapi-na-Ilidzi-Vlasti-trljaju-ruke-a-mjestani-kao-stranci.html>
7. <https://www.vecernji.hr/vijesti/sjedi-li-slovenija-na-dva-stolca-u-odnosu-prema-rusiji-1149270>
8. <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/hoce-li-makedonija-postati-sjeverna-makedonija-makedonci-od-jutros-glasaju-na-referendumu/>
9. <https://www.vecernji.hr/vijesti/makedonci-na-referendumu-o-promjeni-imena-1273158>
10. <http://www.bankar.me/2017/07/06/rusija-produzila-sankcije-crnoj-gori-do-kraja-2018/>
11. <http://www.rtcg.me/vijesti/dijaspora/191990/van-granica-zivi-oko-500000-crnogoraca.html>

Anketa rađena u programu – Google documents - <https://docs.google.com/forms>

Fotografije su preuzete sa stranice flickr.com i sve posjeduju dozvolu za dijeljenje.